

גזרת הפתוב היא להביאו להצאין, להרבות בו ב' הכרעות, שאין שוקלין עין בעין, וכך שנויה ב'כריתות' (דף ט). וקנה-בשם • קנה של בשם, לפי שיש קנים שאינן של בשם, הצרף לומר בשם. חמשים ומאתים • סך משקל בלו.

(כד) וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית היו: כד וקציצתא מתקל חמש מאה בסלעי קודשא ומשח זיתא מלא הינא:

כ"א • וקדה • שם שרש עשב, ובלשון חכמים: קציצה. היו • י"ב לוגין. ונחלקו בו חכמי ישראל, רבי מאיר אומר: בו שלקו את העקרין. אמר לו רבי יהודה: והלא לסוף את העקרין אינו ספק? אלא שראום במים שלא יבלעו את השמן, ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח, וקפחו לשמן מעל העקרין.

(כה) ועשית אתו שמן משחת קדש רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת קדש יהיה: כה ונתעבד יתה משח רבות קודשא בסם מבסם עובד בויסמנו משח רבות קודשא יהא:

כ"א • רקח מרקחת • רקח, שם דבר הוא, והטעם מוכיח, שהוא למעלה והרי הוא כמו רקע, רגע, ואינו כמו

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

דבר הוא, כלומר, שמו של דבר שהוא מרוקח הוא 'רוקח', ואינו שם הפועל כמו 'רוקח', והטעם (טעם המקרא) מוכיח בן שהרי הוא למעלה (הטעם הוא בתחילת התיבה, על הרי"ש) כדרך שמות העצם, ולא למטה (על הקו"ף) כדוגמת לשונות הפועל. ולכן, על אף שרוקח האמור כאן מנוקד חול"ם בתחילתו, מכל מקום אינו לשון פועל, והרי הוא כאלו נכתב 'רקח' בסגול, שמשקל לשונו הוא כמו 'רקע', 'רגע', שהם שמות דבר ולא לשונות פועל, ואינו כמו 'רוגע הים' (ישעיה נא, טו) [הקב"ה מסעיר את מי הים (רש"י)]. וכמו 'רוקע הארץ' (שם מב, טז) [הקב"ה שוטח את הארץ להיותה ראויה לשבת בה (רד"ק)]. שהם מורים על עשיית הפעולה, והגם שמצד הניקוד דומים הם לתיבת רוקח, הרי שבטעמיהם שונים הם, לפי שהטעם בהם הוא למטה (בסוף התיבה) ואילו 'רוקח' טעמו למעלה. הרי שלשון 'רוקח' הוא שם הדבר המרוקח, וכל דבר המעורב היטב בחבירו עד שזה קופח (נוטל) מזה או ריח או טעם, ונעשה כמין בלילה אחת הכוללת בטעמה ובריחה את כולם, קרוי 'מרקחת' (מש"ח):

וקנה, אלא הוצרף לומר 'בשם', שביא קנה ממיני הבשמים: חמשים ומאתים. שיעור זה הוא סך משקל פולו, ולכן פירט הכתוב מידת 'קנה בשם' לחוד, ולא כללו עם 'קנמן בשם', שהרי בקנמן בשם, המספר מאתיים וחמשים הוא שיעור מחציתו ולא כולו (ג"א): תורה כג. (כד) וקדה. שם של שורש עשב. והוא הנקרא בלשון חכמים 'קציצה': היו. ההין הוא י"ב לוגין. ונחלקו בו חכמי ישראל מה היה שימושיו של שמן זה: רבי מאיר אומר, בו שלקו (בישלו) את העיקרין - עשבי הבשמים המנוקדים למעלה; אמר לו רבי יהודה, והלא מדה קטנה זו של שמן, אפילו לסוף את העיקרין אינו סיפק (מספיק). כי השמן יהיה נבלע בהם, וכל שכן שאינו מספיק כדי לבשלים בו, אלא אמר רבי יהודה: שראום במים - היו משרים את הסמנים במים עד שעציהם נתמלאו מים, כדי שלא יבלעו עוד את השמן, ואחר-כך הוציאם מן המים והציף עליהם את השמן עד שקלט השמן את הריח של הבשמים, ואז קפחו (נטלו) לשמן מעל העיקרין ונתנו בצלוחית (כריתות ה): תורה כה. (כה) רוקח מרקחת. הפתוב מכנה את שמן המשחה בשלשה לשונות דומים: 'רקח', 'מרקחת', 'מעשה רוקח', וכל אחד משמעותו שונה: 'רוקח' - שם

הוא חמשים ומאתים, נמצא שיעור פולו חמש-מאות, כמו שיעור 'מר דרור'. אם-כן למה נאמר בו שיעור להצאין? אלא גזירת הפתוב היא להביאו להצאין - שביאיהו וישקלוהו בשני חצאים: מאתיים וחמשים לחוד, ומאתים וחמשים לחוד. וזאת כדי להרבות בו ב' הכרעות - כדי להכפיל בשיעור הקנמן את המעט שמוסיפים בשעת השקילה כדי להכריע את כף המאזנים, מאחר שאין שוקלין את הסמנים עין בעין [=בצמצום, באופן שיהיה צריך הבחנת העין אם המשקל מכונן]. כלומר, כששקלו את הסמנים כנגד אבן השקילה, לעולם לא היו מסתפקים בהעמדת כפות המאזנים זו מול זו בשנה, אלא מוסיפים קצת על הסמנים שירבו על המידה ויכריעו את המשקל. ותוספת זו קרויה הכרעה. ולפי שהיו שוקלים את הקנמן בשני חצאים, הוצרכו בו הכרעה אחר הכרעה, אחת בשקילת המחצית הראשונה, ואחת בשקילת המחצית השנייה. וכך שנויה בכריתות (דף ט) (מפרשים): וקנה בשם. 'בשם' הוא שם כללי למיני הצמחים שיש בהם ריח טוב, ופירוש 'קנה בשם' - קנה של בשם [תיבת 'קנה' נסמכת] לתיבת 'בשם'] ולפי שיש הרבה מיני קנים שאינן של בשם, לכן לא היה די לכתוב